

Sygn. akt III CZ 322/22

POSTANOWIENIE

Dnia 20 października 2022 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Ewa Stefańska (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Krzysztof Wesołowski

SSN Mariusz Załucki

w sprawie z powództwa M. M.
przeciwko Bank w W.
o zapłatę,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej
w dniu 20 października 2022 r.,
zażalenia pozwanego
na wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie
z dnia 7 kwietnia 2022 r., sygn. akt VI ACa 700/18,

**uchyla zaskarżony wyrok i pozostawia rozstrzygnięcie
o kosztach postępowania zażaleniowego w orzeczeniu
kończącym postępowanie w sprawie.**

UZASADNIENIE

Wyrokiem z 7 kwietnia 2022 r. Sąd Apelacyjny w Warszawie uchylił wyrok Sądu Okręgowego w Warszawie z 22 czerwca 2018 r. oddalający powództwo M. M. o zapłatę w sprawie przeciwko Bank S.A. z siedzibą w W.. Przyczyną uchylenia wyroku było nierozpoznanie istoty sprawy w rozumieniu art. 386 § 4 k.p.c. Sąd Apelacyjny wskazał na nietrafność stanowiska Sądu Okręgowego co do tego, że powód miał obowiązek wykazać abuzywność klauzul zawartych w umowie kredytu. Podkreślił, że nieuczciwość postanowień umownych w stosunku do konsumentów

powinna być brana pod uwagę przez sąd z urzędu. Sąd Apelacyjny wskazał także, że w sprawie nie zbadano merytorycznie żądania powoda, wskutek wadliwego rozłożenia ciężaru dowodu. Stwierdzenie przez Sąd pierwszej instancji, że powód jako konsument nie wykazał rażącego charakteru naruszenia jego interesu, a tym samym nie zachował wymogów z art. 6 k.c. i art. 232 k.p.c., naruszyło fundamentalną zasadę orzekania, jaką jest ocena prawa materialnego przez sąd z urzędu, zwłaszcza że powód już w pozwie podnosił zarzut abuzywności klauzul indeksacyjnych.

Od wyroku Sądu Apelacyjnego zażalenie wniósł pozwany. Zarzucił naruszenie art. 386 § 4 k.p.c. przez błędne przyjęcie, że Sąd pierwszej instancji nie rozpoznał istoty sprawy. Na tej podstawie wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy Sądowi Apelacyjnemu do ponownego rozpoznania.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

W judykaturze Sądu Najwyższego wyjaśniono, że kognicja Sądu Najwyższego, jako sądu rozpoznającego zażalenie na podstawie art. 394¹ § 1¹ k.p.c. jest wąska i ogranicza się wyłącznie do ustalenia, czy Sąd drugiej instancji prawidłowo zakwalifikował procesowe podstawy do wydania wyroku kasatoryjnego określone w art. 386 § 2 i 4 k.p.c. Zażalenie nie jest środkiem prawnym służącym badaniu materialnoprawnej podstawy zaskarżonego orzeczenia, a poza zakresem kontroli Sądu Najwyższego pozostaje prawidłowość stanowiska prawnego sądu odwoławczego co do *meritum* sprawy (por. m.in. postanowienia SN: z 15 lutego 2013 r., I CZ 5/13 i z 21 maja 2015 r., IV CZ 10/15 oraz powołane w nich orzecznictwo).

Skarżący zarzucił Sądowi Apelacyjnemu naruszenie art. 386 § 4 k.p.c. poprzez wadliwe przyjęcie, że Sąd Okręgowy nie rozpoznał istoty sprawy. Pojęcie nierozpoznania istoty sprawy interpretowane jest jako wadliwość rozstrzygnięcia, polegająca na wydaniu przez sąd pierwszej instancji orzeczenia, które nie odnosi się do tego, co było przedmiotem sprawy, na zaniechaniu zbadania materialnej podstawy żądania albo oceny merytorycznych zarzutów strony przy bezpodstawnym przyjęciu, że istnieje przesłanka materialnoprawna lub procesowa unicestwiająca roszczenie (por. m.in. postanowienie SN z 23 września 1998 r.,

II CKN 897/97 oraz wyroki SN: z 12 lutego 2002 r., I CKN 486/00 i z 12 listopada 2007 r., I PK 140/07). Nierozpoznanie istoty sprawy ma miejsce także w razie dokonania przez sąd pierwszej instancji oceny prawnej żądania bez ustalenia podstawy faktycznej, co wymagałoby czynienia kluczowych ustaleń po raz pierwszy w instancji odwoławczej. W takiej sytuacji uzasadnione jest uchylenie orzeczenia sądu pierwszej instancji i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania ze względu na respektowanie uprawnień stron do ewentualnej powtórnej kontroli instancyjnej wyników postępowania dowodowego i ustaleń będących podstawą faktyczną orzeczenia (postanowienia SN: z 26 lutego 2020 r., V CZ 6/20; z 25 września 2020 r., IV CZ 52/20 i z 10 maja 2021 r., I CZ 30/21).

W okolicznościach sprawy Sąd pierwszej instancji dokonał oceny abuzywności wskazanych przez powoda klauzul umownych, które dotyczyły indeksacji zaciągniętego przez niego kredytu do waluty obcej w postaci franka szwajcarskiego (m.in. § 2 ust. 1 umowy kredytu, § 7 ust. 4 Regulaminu i § 9 ust. 2 Regulaminu). Na podstawie dokonanych ustaleń Sąd Okręgowy doszedł do przekonania, że powód bezspornie miał status konsumenta. Stwierdził także, że już samo przystąpienie przez konsumenta do wzorca umowy nakazuje przyjąć, że zawarte we wzorcu postanowienia nie były uzgodnione indywidualnie. Uznał ponadto, że zawarte w umowie z 26 lutego 2008 r. klauzule indeksacyjne nie stanowią głównego świadczenia stron. Jednocześnie zastrzegł, że gdyby przyjąć, że wskazana regulacja wzorca umowy stanowi jednak główne świadczenie stron, to nie odpowiada wymogom jednoznaczności jakie stawia art. 385¹ § 1 k.c. interpretowany zgodnie z celami dyrektywy Rady 93/13/EWG. Stwierdził zarazem, że samo istnienie w umowie kredytowej klauzul indeksacyjnych nie oznacza, że prawa i obowiązki konsumenta zostały ukształtowane w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami oraz że rażąco naruszały jego interesy. Zdaniem Sądu Okręgowego, dla ustalenia rażącego naruszenia interesów powoda, konieczne było wykazanie przez powoda, że kursy stosowane przez bank były kursami nierynkowymi, a ich stosowanie narażało powoda na nadmierne, nieuzasadnione obciążenie przy dokonywaniu spłaty poszczególnych rat kredytu. Podkreślił, że zastosowanie w umowie kredytu konstrukcji indeksacji nie naruszało zasady

równowagi stron, gdyż w istocie ryzyko zmian kursu waluty indeksacyjnej obciążało obie strony.

Zdaniem Sądu Okręgowego przeprowadzony przez niego wywód potwierdził nie tylko ważność umowy, ale także związanie powoda klauzulą indeksacyjną, wobec czego nie zaistniała wskazana przez powoda *conditio causa finita*, a tym samym roszczenie dochodzone na podstawie art. 410 § 2 k.c. w zw. z art. 405 k.c. było niezasadne. Dodatkowo, w ocenie Sądu Okręgowego, powód nie wykazał w jakiej wysokości spełnił nienależne świadczenie w wyniku zastosowania kursu CHF ustalonego według tabel kursu banku.

Z uzasadnienia wyroku Sądu Okręgowego wynika, że w jego ocenie postanowienia umowy stron nie mają charakteru klauzul niedozwolonych, albowiem nie są sprzeczne z dobrymi obyczajami, ani rażąco nie naruszają interesów powoda jako konsumenta. Sąd Okręgowy miał na uwadze, że analizuje postanowienia umowne, w zakresie w jakim odsyłają do kursów kupna i sprzedaży waluty obcej ustalonej przez bank. Doszło zatem do rozpoznania istoty sprawy, a przy takiej ocenie postanowień spornej umowy nie było konieczności dokonywania dalszych rozważań w przedmiocie skutków postanowień abuzywnych, których w tej umowie Sąd Okręgowy się nie doszukał (postanowienie SN z 27 maja 2021 r., V CZ 13/21).

Jak wyjaśniono w orzecznictwie Sądu Najwyższego, dokonanie przez sąd drugiej instancji odmiennej oceny prawnej i związana z tym potrzeba poczynienia dodatkowych ustaleń faktycznych nie świadczy o nierozpoznaniu istoty sprawy przez sąd pierwszej instancji, a może jedynie wskazywać, że istota sprawy nie została rozpoznana prawidłowo (postanowienia SN: z 30 czerwca 2021 r., I CZ 38/21 i z 18 czerwca 2021 r., IV CZ 18/21). Zastrzeżenia Sądu Apelacyjnego dotyczące trafności rozstrzygnięcia oraz przyczyn, które legły u jego podstaw, powinny być zatem rozważone i rozstrzygnięte w ramach postępowania apelacyjnego, zgodnie z przyjętym zakresem kognicji tego Sądu.

Z przytoczonych względów Sąd Najwyższy orzekł, jak w sentencji.

Ponadto zgodnie z art. 108 § 1 zd. 1 k.p.c. w zw. z art. 391 § 1 k.p.c., art. 394¹ § 3 k.p.c. i art. 398²¹ k.p.c. sąd rozstrzyga o kosztach w każdym

orzeczeniu kończącym sprawę w instancji. Nie zachodziły zatem podstawy do orzeczenia o kosztach procesu w niniejszym postanowieniu Sądu Najwyższego

[as]